

İKİ TÜRLÜ İKİNCİ EVLÂT EDİNME

(Schwandorf Sulh Mahkemesinin 28.07.1992 tarih ve XVI 4/91 sayılı kararı üzerine)

*Horst KLINKHARDT, Mannheim**

*Ahmet Cemal RUHİ, Erzincan***

I. Giriş

Schwandorf Sulh Mahkemesinin Romanya hukukuna göre yapılan bir evlât edinmeyi karara bağlaması gerekiyordu. Mahkeme evlât edinenlerin ikinci evlât edinmelerine izin vermedi. Çünkü, -kendi görüşüne göre- Rumen hukukuna göre evlât edinilmesinde tam evlât edinme durumu söz konusu olup (aşağıda II), yabancı bir evlât edinme hukukuna göre ikinci bir tam evlât edinmenin geçerlilik şartları yerine gelmemiş (aşağıda III) bulunmaktadır. İkinci evlât edinmeler konusunda çeşitli sorunlar ortaya çıkmaktadır (aşağıda IV).

II. Tam Evlât Edinmenin Basit Evlât Edinmeden Ayrılması

Mahkeme¹ ikinci bir evlât edinmenin geçerli olduğu durumları iki gruba ayırır. Birincisi, yurt dışında yapılan evlât edinmenin tanınma şartlarını yerine getirip getirmediğinin belirli olmadığı gruptur. Bu gruba birinci evlât edinme için yurt dışından getirilen delillerin yeterli olmadığı durumlar da dahil edilebilir. İkincisi ise, yabancı evlât edinmelerin yalnızca sınırlı² etkisinin olduğu vakıaların dahil olduğu gruptur.

* Makalenin Almanca olan aslı "Zweierlei Zweitadoptionen" Prof. Dr. Horst KLINKHARDT'a ait olup, Praxis des Internationalen Privat-und Verfahrensrechts (IPRax) 4/1995, s. 238-239'da yer almaktadır. İşbu makale, makalenin asıl yazarından yazılı izin alınmak suretiyle Türkçe'ye kazandırılmıştır.

** Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Devletler Özel Hukuku Öğretim Üyesi.

¹ Ondan önce aynı şekilde Henrich, Uluslararası Aile Hukuku § 9 V 5; Kropholler, IPR 49. § 49 V 5; Palandt/Heldrich 53. Auflage, EGBGB M. 53, Rz. 15; MünchKomm/ Klinkhardt M. 22, Kenar No 94 ve 95.

² Krşl. örneğin 24.04.1967 tarihli Avrupa Evlât Edinme Sözleşmesinin (BGBI. 1980 II. Baskı, Sayfa 1094) 10. maddesi; Kropholler, IPR 49 III b.V 3; MünchKomm/Klinkhardt; EGBGB M. 22, Kenar No 87.

Mahkeme Romanya'da yapılan evlât edinmeyi evlât edinen çocuğun kendi akrabaları ile olan hukuki ilişkilerini tamamen kopardığı için tam evlât edinme olarak kabul eder.

Bu suretle mahkeme, (defalarca tek olarak nitelendirilmiş olan) bu iki tür evlât edinme* arasındaki ayırıcı özelliğe dayanmıştır. Oysa sorunsuz görülen madalyonun arkasında ise, bu ayırma ilişkin belirli bir güvensizlik saklıdır³. *Beitzke*⁴ ilaveten evlâtlık bağının feshinin güçleştirilmesini istemektedir. Bu arada aynı hedefe yönelik bir içtihat da vardır. Nitekim Stuttgart Asliye Mahkemesi bir evlât edinmeyi, evlâtlık alınan çocuğun öz ailesi ile olan hukuki bağları tamamen kaldırılmış olmasına rağmen, Peru Medeni Kanununun 385. maddesine göre evlât edinilen kişi reşit olur olmaz evlât edinme tek taraflı olarak bozulabildiği için, basit (gevşek)⁵ evlât edinme olarak kabul etmiştir. Frankfurt Eyalet Yüksek Mahkemesi⁶ de, inceleme konusu kararının dayandığı gibi, Rumen Hukukuna göre yapılmış bir evlât edinmeyi basit evlât edinme olarak görmüştür. Çünkü Alman Hukukuna göre (BGB § 1763) evlât edinmenin ortadan kaldırılması için çocuğun yararına önemli sebepler olması gerekli iken, Romanya Hukukuna göre evlâtlık bağının ortadan kaldırılması için (FGB 81. maddesi) evlâtlık alınan çocuğun yararının bulunmasıdır.

Eğer tam bir evlât edinme söz konusu olacaksa, yerine getirilmesi zorunlu olan bir standart üzerinde anlaşılmaya varılması gerekir. Bu standartlara uymayan bütün evlât edilmeler, basit evlât edinme olarak görülmelidir⁷. Bu standarda göre evlâtlık alınan çocuğun öz ailesinden tamamen koparılmış olması dahil olmak zorundadır. Ayrıca evlât edinmenin sadece mahkeme kararı ile kaldırılabilmesi ve çocuğun menfaatlerinin korunması kaydıyla yalnızca mahkeme veya ilgili makamlarca yapılabilmesinin de bu standartlar arasında yer alması gerekir⁸. Buna karşın çocuğun menfaatlerinin göz önünde bulundurulmasındaki ayrıntılara, tam

* Tam evlât edinme ile basit evlât edinme arasındaki farklılığın belirlenmesinde, çocuğun kendi akrabaları ile hukuki ilişkilerinin koparılıp koparılmayacağı aranmıştır.

³ Schurig, IPRax 1986 221 (223); ayırım belirgin; *Beitzke* IPRax 1990, 36 (40, Dipnot. 48); ayrımlar farklıdır.

⁴ A.g.e.

⁵ IPRax 1990, 335 (336).

⁶ FamRZ 1992, 985 (986).

⁷ Ancak, RuStAG 6. maddesine ilişkin İdari Mahkemelerin içtihadı daha "yumuşak" bir yol izler: Krşl. HessVGH StAZ 1985, 312; BayVGH StAZ 1989, 287 (289).

⁸ Gerçi yukarıda bahsedilen Evlâtlık Sözleşmesinin 13. maddesi ortadan kaldırmayı „zorlayıcı sebepler“ şartına bağlamaktadır. Ancak Zenger'in Frankfurt Eyalet Yüksek Mahkemesinin FamRZ 1993, 595 (596) kararına ilişkin değerlendirmesinde haklı olarak ifade ettiği gibi, yabancı evlât edilmelerin tanınması için -Sözleşmenin muhatabı olan kanun koyucusundan farklı olarak- kullanılan yabancı yönetmeliğin metnin lafzı, uygulamasından daha az önemlidir.

evlât edinme kavramının açıklığı amacı ile girilmez. Romanya Hukukunda öngörülen evlât edinmenin kaldırılması imkanları bu standarda uyduğu için, inceleme konusu olaydaki evlât edinmenin basit evlât edinme olarak nitelendirilmesi için herhangi bir sebep yoktur⁹. Evlât edinilenin reşit olmasından sonraki durumda evlâtlık bağı kaldırma imkanları -ki burada söz konusu olan- küçüklerin evlât edinilmesinin nitelendirilmesinde esas olamaz¹⁰.

Bir hukuk düzeninin çocuğun öz ailesi ile olan ilişkilerini yok eden bir evlâtlık bağı kaldırılmasına çocuğun menfaatlerini gözetmeden izin vermesi -bunu da henüz çocuğun küçüklüğü devam ederken yapması- görüldüğü kadarı ile artık gerçekleşecek bir durum gibi gözükmemektedir.

Sonuç itibariyle (en azından bugün) hâkim olan görüş her halükârda isabetlidir.

III. Yabancı Tam Evlât Edinmeden Sonra İkinci Evlât Edinmenin Geçerliliği

İnceleme konusu olan kararda mahkeme haklı olarak Romanya'da gerçekleşen evlât edinmede tam evlât edinmenin söz konusu olmasından hareket etmiştir.

Böyle bir evlât edinme durumunda ikinci bir evlât edinme ancak, ilk evlât edinmenin tanınabilirliği veya ispat edilebilirliğinde bir şüphe olduğu durumda gerçekleşebilir¹¹. Mahkeme -elbette ki haklı olarak- böyle bir kuşkunun varlığını son tahlilde reddetmiştir.

Uygulamada savunulan yabancı ülke kaynaklı birinci evlât edinmelerden sonra kurulan bütün ikinci evlât edinmelerin, bu ilk evlât edinmenin bağlayıcılığının leh ve aleyhine etki eden bir tespit olmadığı için geçerli olduğu görüşü¹², mahkeme tarafından -aynı şekilde haklı olarak- reddedildi. Çünkü yabancı evlât edinmelerin tanıma yeterliliğinin tespitinde ikinci evlât edinme, herkesi bağlayıcı bir yöntem olarak ikame edilemez¹³. Nitekim bu görüş bir çok defa olduğu gibi kesinlikle haklı sebeplerle üstün tutulmalıdır¹⁴. Mahkemeler sadece uygun hukuksal koruma ihtiyacı durumunda faaliyet gösterebilir. Bunu aşacak nitelikteki olanakları yalnızca kanun koyucu düzenleyebilir.

⁹ İsbetli olarak Zenger a.g.e.

¹⁰ Nitekim haklı olarak Hohnerlein, IPRax 1990, s. 312 (313).

¹¹ Magnus/Münzel, StAZ 1977,65 (71); MünchKomm/Klinkhardt, EGBGB M. 22 Kenar No 94; Lüderitz, IPR 2. bası, Kenar no. 397; Palandt/Heldrich 53. Bası EGBGB 22. M. Kenar no. 15, her biri daha detaylı bilgilerle.

¹² Eyalet Gençlik Dairelerinin Federal Çalışma Topluluğu, IPRax 1985, 308; Federal Alman Nüfus Memurları Birliğinin Uzmanlar Kurulu, StAZ 1984, 81 (83)

¹³ Farklı olarak bkz., Hohnerlein, Uluslararası Evlât Edinme ve Çocuğun Menfaatleri, 1991, s. 233 vd.

¹⁴ Her şeyden önce Schurig tarafından, en son IPRax 1984, 25.

IV. İkinci Evlât Edinmenin Ortaya Çıkardığı Sorunlar

Mahkemenin kararının sonunda tespit ettiği gibi, bir ikinci evlât edinme sorunsuz değildir¹⁵. Sorunlar, ikinci evlât edinme birinci evlât edinme ilişkisinden ortaya çıkar. Şayet Almanya'da ilk evlât edinme tanımır ise, -şimdiye kadar itiraz edilmeyen görüşe göre- ikinci evlât edinmenin gerçekleşmesinden itibaren her iki evlât edinme de etki doğurmaya başlarlar ve birbirleri ile uyum içinde olmayan sonuçların ortaya çıkması tehlikesi doğar¹⁶. Ayrıca, sonradan her ikisinin de nüfus kütüğüne kaydedilmesi gerekmektedir¹⁷. Bu yüzden daima her iki evlât edinmeden sadece birinin dikkate alınması için ikinci evlât edinmenin birinci evlât edinmeyi -ex nunc- olarak bertaraf etmesi daha arzu edilen bir durum olurdu. Bu nedenle, aşağıda ikinci evlât edinmenin bu tür sonuçlar doğurup doğuramayacağı ya da ne zaman doğurabileceği incelenecektir. Ayrıca adı geçen sorunların basit ilk evlât edinme için çözümü de araştırılacaktır.

1. Basit İlk Evlât Edinme

AdoptG¹⁸ (Evlât Edinme Kanununun) M. 12, § 7/2, 1. cümle, bu kanun kapsamındaki bir evlât edinmenin (yani tam bir evlât edinmenin), evlâtlık ilişkisinin taraflarının halihazırda zaten daha önce geçerli hukuk kapsamında (yani basit evlât edinme kapsamına) bağlı olmaları durumunda dahi geçerli olacağını öngörmektedir.

Bu kural bir (ikinci) evlât edinmenin geçerliliğini düzenler. Bu yüzden bu kural, EGBGB'nin 22. maddesinin Alman Hukukuna gönderme yaptığı bütün durumlarda uygulanabilir¹⁹. Bu ancak -kendi lafzına göre- yabancı hukuka göre gerçekleşmiş olan birinci evlât edinmeyle değil, bilakis 01.01.1977 tarihinden önce yürürlükteki Alman Hukukuna göre gerçekleşmiş olanlarla ilgilidir. Fakat kurallar, her ne kadar lafızları kapsamına girmeseler bile, kanun koyucunun amacının anlama uygun değerlendirilmesiyle kapsama giren olaylara da uygulanır²⁰. Yine kanun koyucunun²¹ yabancı ülkeden gelen ilk evlât edinmeyi hesaba katmış olsaydı ve yine bu bakımdan yeterli bir düzenleme yapma ihtiyacı görmüş olsaydı,

¹⁵ Beitzke, in: Beitzke/Hoffmann/Sturm, Einbindung fremder Normen in das deutsche Personenstandesrecht, Festg. F. Reichard, 1985, S. 1 (8 vd); Hohnerlein, Dipnot, 13, s. 235 vd.

¹⁶ İkinci evlât edinmeler daha birçok müteakip sorunları da beraberinde getirebilirler. (Yeni onaylara ulaşılmasındaki güçlükler; ek masraflar) Burada bu konuya değinilmeyecektir.

¹⁷ Beitzke a.g.e. (9); Hohnerlein, Dipnot 13'te olduğu gibi. Federal Alman Nüfus Memurları Birliğinin Uzmanlar Kurulu, dipnot 12'de olduğu gibi

¹⁸ BGB 1976 I, s. 1749.

¹⁹ Çok kaynak yerine bkz. MünchKomm/Klinkhardt, EGBGB M. 22, Kenar No 20.

²⁰ MünchKomm/Säcker, Genel Hükümlere Giriş, BarbG'in içtihadına atfen Kenar No 102.

²¹ Buradaki soruna ilişkin herhangi bir açıklaması yoktur. BT-Drucks, 7/3061, s. 72; Engler, FamRZ 1976, 584 (594); MünchKomm/Lüderitz, vor § 1741 BGB, Kenar No, 75-78.

AdoptG. m. 17 § 7 AdoptG ya da uygun bir kuralını bunun için de öngöreceği kabul edilebilir²². Çünkü; yabancı evlât edinmedeki hak ve menfaatler durumu Almanya'daki düzenlemeden farklı değildir. Yine örneğin işlemin bir yabancı bir hukuk işlemi olması gerçeği nedeniyle herhangi bir endişe söz konusu değildir. Çünkü böyle işlemlerin Almanya'da geçerliliği ancak bunları Alman Hukukunda tanınması ile mümkün olmaktadır²³.

AdoptG m. 12 § 7 yukarıda bahsedilen sorunu, ancak bu kurala göre geçerli olan ikinci evlât edinme birinci evlât edinmeyle birlikte değil; aksine onun yerine geçerse çözülebilir. Kuralın lafzından ve resmi gerekçesinden²⁴ bu soruya ilişkin bir bilgi yoktur. Engler²⁵ onu izleyen Lüderitz²⁶ ve Frank²⁷ bu kuralın öngördüğü bir yığılmadan bahsederler. Ancak burada bu da yardımcı olmaz. Bununla birlikte evlâtlık alman çocuğun öz ebeveyni ile olan hukuki münasebetleri aynı anda hem muhafaza edilemez hem de tamamen kaldırılamaz. Bu etkiyle alakalı olarak en azından ikinci evlât edinmenin birinci evlât edinmenin yerine geçmesi gerekir.

Orta ve Güney Amerika ülkelerinin bir kısmı tam evlât edinmenin yanında basit evlât edinmeyi de öngörürler. Bu ülkelerden bir çoğu da yığılmayı tanırlar²⁸. Diğer (Avrupa) ülkeler ise Almanya gibi aynı konuma bulunurlar: Bu ülkeler önceleri basit evlât edinmeyi öngörüyorlardı, şimdi ise tam evlât edinmeyi öngörüyorlar ve aynı şekilde bir yığılma imkanını sunarlar²⁹. Fransa ikinci evlât edinmenin "tam evlât edinmenin etkilerini" doğurduğu görüşünü açıkça ifade eder³⁰. İtalya'da da ikinci evlât edinmeden dolayı evlât edinene kadar sirayet eden etkilerin tam evlât edinmenin etkileriyle aynı olduğu kabul edilmektedir³¹. Bunun dı-

22 Arjantinli kanun koyucusu 1971 tarihli tam evlât edinme kanununun kabulüyle benzerini yaptı, krşl., aşağıda karşılaştırmalı yabancı hukuka ilişkin açıklamalar.

23 Bu temel esas, örneğin tanınmış yabancı nafaka kararlarının değiştirilebilir olmasında kendini gösterir.

24 Yukarıda dipnot 21'e bak.

25 Yukarıda dipnot 21'e bak.

26 Yukarıda dipnot 21'e bak. (kenar no 75).

27 Staudinger, 12. bası, BGB M. 1741 vd.'e ilişkin Giriş, Kenar no 80.

28 Arjantin (19134 sayılı, 21.07.1971 tarihli Kanunun 34. maddesi); Bolivya (Cc M. 343); Şili (10.05.1988 tarih ve 18703 numaralı Kanunun 20. maddesi); Kosta Rika (07.11.1973 tarihli FamGB 112. madde 2. cümlesi); Honduras (31.05.1984 tarihli 76-84 numaralı Kanunun 169-172. maddeleri); Kolombiya (27.11.1989 tarihli, 2737 sayılı Kanunun -Codigo de Menores- 102. maddesi); Venezuela (18.08.1983 tarihli Evlât Edinme Kanununun 45 ve 46. maddeleri).

29 Fransa (10.05.1988 tarih ve 66-500 sayılı Kanunun 13. madde 2. fıkrası 2. cümle); İtalya (04.05.1983 tarih ve 184 no'lu Kanunun 79. maddesi); İsviçre (30.06.1972 tarihli Evlâtlık Kanununun son kısmının 12a ve 12b maddeleri, AS 1972, 2819).

30 Söz konusu olan yönetmeliğin metnine bak.

31 Manera, L'adozione e l'affidamento familiare, Commento alla L.4.5. 1983 n. 184, madde 79 ilişkin olarak.

şındaki sonuçlardan, bu nedenle ilk evlât edinmenin etkilerine alan bırakmayan tüm diğerlerinin sonuçları anlaşılmalıdır. Örneğin; Arjantin ilk evlâtlık almanın ikinci evlâtlık alma sayesinde bir tam evlâtlık almaya convertido olabileceğini (dönüşebileceği) savunur.

Açıkça kendi hukukundaki basit evlât edinme ile tanınmış yabancı kaynaklı basit evlât edinme arasında paralellik çizen yine Arjantin kanun koyucusudur: 21.07.1971 tarihli 19134 numaralı (Arjantin) Kanununun 33. maddesine göre bu tür evlât edinmeler de tam evlât edinmeye dönüştürülebilir.

Bu yüzden EGBGB'nin 22. maddesine göre Alman Hukukunun uygulanması gereken bütün ikinci evlât edinmelerin, eğer ilk evlât edinme basit bir evlât edinme ise ve hatta bir yabancı evlât edinme söz konusu olsa bile, tamamıyla ilk evlât edinmenin yerini alacağı kabul edilebilir (yani bunu ex nunc ortadan kaldırır).

Bu basit evlât edinmelerde ilk evlât edinme ile ikinci evlât edinmenin bir arada bulunmasının mümkün olmadığı anlamına gelir. Buna karşın birliklilik ve buna uygun nüfus kütüğüne kayıt yapılması engellenmemelidir.

2. Kuvvetli İlk Evlât Edinme

Burada m. 12 § 7 benzer uygulanışı söz konusu olmaz. Bu ikinci evlât edinme sayesinde ortadan kaldırılamaz.

Fakat bu tasfiye edilmede basit evlât edinme durumunda olduğu gibi fazla yararı yoktur. Çünkü; bu evlât edinmelerde sadece eğer kullanılabilirliği şüpheli ise ikinci evlât edinme için bir hukuki koruma ihtiyacı hasıl olur (yukarıda bölüm III'e bak.). Bu durum, bu tür ilk evlât edinme yoluna sıkça başvurulması tehlikesinin tipik olayda basit ilk evlât edinmelerdekenden daha düşük olduğunu gösterir*.

* Türk Hukuku açısından burada yapılan genel değerlendirme asıl metinde bulunmayıp, Yrd.Doç.Dr. Ahmet Cemal RUHİ tarafından kaleme alınmıştır. Geniş bilgi için bkz. Türk Hukukunda Evlât Edinme ve Evlât Edinme İle İlgili Yabancı Mahkeme Kararlarının Türkiye'de Tanınması, Seçkin Yayınevi, Ankara 2002.

Tam evlât edinme rejimi, evlâtlık ile evlât edinen ve evlât edinenin ailesi arasında soybağı meydana getirir. Bu tür evlât edinmede evlâtlık, evlât edinen kişiden doğmuş çocukların hukukî statüsünü kazanır. Bunun sonucu olarak evlâtlık, evlât edinenin kan ve sıhrî hısımları ile hısımlı olur. Asıl ana ve babası ile olan soybağı sona erer. Bu şekildeki bir düzenlemenin amacı, evlâtlığı asıl ailesinden koparmak ve evlât edinen aileyi, gerçek ailesi olarak benimsemesini temin etmektir.

Basit evlât edinme rejiminde, bir taraftan evlâtlık ile asıl ailesi arasındaki ilişkiler sınırlı olarak devam ederken, diğer taraftan da evlâtlık ile evlât edinen arasında sınırlı bir hısımlık ilişkisi meydana gelir. Evlâtlık olarak verilen çocuğun asıl ana ve babası, istedikleri takdirde evlâtlık olarak verdikleri çocukla kişisel ilişki kurulmasını talep edebilirler. Çocuk ile asıl ana ve babası arasındaki kişisel ilişkinin devamına imkân tanıyan bu sistemin, çocuğun psikolojisini bozabileceği ve çocuğun iki aile arasında ikilem yaşamasına sebep olabileceği belirtilmiştir.

Günümüzde bazı hukuk sistemlerinde tam evlât rejimi, bazı hukuk sistemlerinde basit evlât edinme rejimi, bazı hukuk sistemlerinde ise hem tam evlât edinme hem de basit evlât edinme rejimi kabul edilmiştir. Mesela, Alman hukukunda tam evlât edinme rejimi (Alman Medeni Kanununun m. 1754-1755) kabul edilmiştir. Türk hukukunda basit evlât edinme rejimi (Türk Medeni Kanununun m. 314/5, 500) kabul edilmiştir. Belçika hukukunda ise hem basit (Belçika Medenî Kanunu m. 343) hem de tam evlât edinme (Belçika Medenî Kanunu m. 368) rejimini kabul edilmiştir.

Yabancı ülke mahkemesinden alınan bir karar Türkiye’de doğrudan doğruya hüküm ifade etmez (Yarg. 2. HD. 28.03.1985, E. 1985/640, K. 1985/2979). Yabancı mahkeme kararının Türkiye’de hüküm ifade edebilmesi, yani kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi için bu kararın Türkiye’de tanınması gerekir (Yarg. 4. HD. 30.09.1985, E. 1985/5537, K. 1985/7507). Tespit kararları ile yenilik doğurucu kararlar tanıma davasına konu olurlar. Eda kararları yani cebri icrayı gerektiren kararlar ise, tenfiz davasına konu olurlar (Yarg. 2. HD. 24.11.1994, E. 1994/10555, K. 1994/11467). Dolayısıyla yabancı mahkemeden alınmış evlât edinme kararı tanıma davasına konu olur.

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkındaki Kanunun 18. maddesinin 1. fıkrasına göre, evlât edinme ehliyet ve şartları hakkında taraflardan her birinin evlât edinme anındaki millî hukuku uygulanır. Burada maddî şartlardan kastedilen, esasa ilişkin olan şartlardır. İlgili kanun maddesini evlât edinme müessesesinin ruhuna uygun olarak yorumlarsak, her iki hukukun da birlikte uygulanacağı sonucu ortaya çıkar. Aksi takdirde taraflardan birinin hukukuna göre geçerli, diğerinin hukukuna göre geçersiz evlât edinme işlemlerinin meydana gelmesi söz konusu olur.

Türk hukukunda evlât edinme açısından, gerçek kişi olma, belli bir süre bakmış ve eğitmiş olma, evlât edinenin rızası, belli bir yaşta olma, ergin ve kısıtlıların evlât edinilmesi durumunda altsoyunun olmaması, evlât edinen ile evlâtlık arasında kanunda belirlenen belirli bir yaş farkının bulunması ve kanunda belirtilen istisnâî durumlarda evlât edinenin eşinin rızası; evlât edinenin açısından evlâtlığın rızası, temyiz kudretinden mahrum veya ayırt etme gücüne sahip küçük veya ayırt etme gücüne sahip kısıtlı ise ana ve babasının rızası, evlâtlığın eşinin rızası, vesâyet altında bulunan kimse için vasi ve vesâyet dairelerinin muvafakati ve evlâtlığın menfaati gibi kanunî şartların yerine getirilmiş olması gerekir. Evlât edinen Türk vatandaşı, evlâtlık yabancı devlet vatandaşı ise, Türk hukukunun aradığı kanunî şartlar yanında evlâtlığın millî hukukunun aradığı kanunî şartlar da gerçekleşmiş olmalıdır.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesine göre, evlât edinme ehliyet ve şartları kamu düzenine ilişkin olup, Türk Medenî Kanununda aranan şartların gerçekleşmesine bağlıdır (743 sayılı Türk Kanunu Medenî m. 253, 7421 sayılı Türk Medenî Kanunu m. 305 vd.). Bu itibarla Türkiye’de tanınması istenen yabancı evlât edinme kararının Türk Medeni Kanununda aranan şartları taşıması halinde Türk kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil eder ve Türkiye’de tanınmaz (Dava tarihinde evlât edinenin 35 yaşında olmaması ve evlât edinenin çocuğunun bulunması nedeniyle yabancı evlât edinme kararının Türkiye’de tanınmasını kamu düzenine açıkça aykırılık olarak değerlendirmiştir (Yarg. 2. HD. 12.03.2001, E. 2001/2020, K. 2001/3683).

Yabancı bir mahkeme kararının mevcudiyetine rağmen, ilgili taraflar bu kararın tanınmasını ve tenfizini talep etmeyerek, aynı konuda Türkiye’deki yetkili ve görevli mahkemeye müracaat ederek yeni bir dava da açabilirler (Yarg. 2. HD. 14.01.1986, E. 1985/11103, K. 1986/97). Yabancı ülke mahkemesinden alınan evlât edinme kararı, basit evlât edinme rejiminin kabul edildiği bir ülkeden alınmış ise, bu karar Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 34 ve 38. maddedeki şartları taşıyorsa (a ve d bentleri hariç) Türkiye’de tanınabilir (MÖHUK. m. 42/1) (Yarg. 2. HD. 13.09.1999, E. 1999/6974, K. 1999/8850).

Yabancı ülkeden alınan evlât edinme kararı, tam evlât edinme rejiminin kabul edildiği bir ülkeden alınmış ise, bu karar Türkiye’de tam evlât edinme rejimi şeklinde tanınmaz. Çünkü, tam evlât edinme rejimi Türk hukukunda kabul edilmemiştir. Yabancı ülke mahkemesinden

alınan ve tam evlât edinme rejimi hüküm ve sonuçlarını taşıyan bir kararın bu şekilde tanınması Türk kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil eder (MÖHUK. m. 38/c).

Peru vatandaşı olan bir çocuğu basit evlât edinme rejiminin kabul edildiği Peru Hukukuna göre evlât edinen bir Alman vatandaşı bu kararın Almanya'da tanınmasını talep etti. Alman Hukukunda ergin olmayan çocuklar için tam evlât edinme rejimi kabul edildiğinden ve basit evlât edinme rejiminin Alman Hukukunda kabul edilmemesi ve Alman kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil edeceği düşüncesiyle tanıma davası reddedilmiştir (KLINKHARDT Von Horst, Zur Anerkennung ausländischer Adoptionen, IPRax, 1987, s. 158; HOHLERNEIN Eva Maria, Internationale Adoption und Kindeswohl, Baden Baden 1991, s. 75).

Fakat tam evlât edinme rejiminin kabul edildiği bir yabancı ülke mahkemesinden alınan evlât edinme kararı, tam evlât edinme rejimi şeklinde değil de basit evlât edinme rejimi şeklinde tanınabilir.

Evlât edinme kararının alındığı ülke de hem basit evlât edinme rejimi hem de tam evlat edinme rejimi kabul edilmiş ise, bu duruma alınan evlât edinme kararının basit evlât edinmeye göre mi yoksa tam evlât edinme rejimine göre karar bağlandığı önem taşır. Basit evlât edinme rejimine karar bağlanmış ise, bu kararın kanunda aranan şartların gerçekleşmesi halinde tanınmasına engel yoktur. Fakat tam evlât edinme rejimine göre karara bağlanmış ise, bu karar Türkiye'de tanınmaz. Çünkü Türk Hukuk sisteminde evlât edinme rejimi kabul edilmemiştir. Bu kararın tanınması Türk kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil eder. Mesela Belçika'da bir Belçika vatandaşını evlâtlık edinen bir Türk vatandaşının Belçika mahkemesinden almış olduğu basit evlât edinme kararı Türkiye'de kanunda aranan şartlar gerçekleşmiş ise tanınabilir. Belçika mahkemesinden alınmış olan tam evlât edinme şeklindeki evlât edinme kararı Türkiye'de tanınmaz. Yani Türk vatandaşı evlât edinen şahıs şu hususu ileri süremez. Belçika'da bu çocuğu tam evlât edinme şeklinde tanıdım. Dolayısıyla evlâtlık çocuğun asıl ana ve babası ile kişisel ilişki kurmasını ve onlardan miras almasını istemiyorum şeklinde bir isteme bulunursa yani tam evlât edinme kararının tanınması isteminde bulunursa o zaman bu istemi reddedilmez. Fakat Türk hukukunda kabul edildiği şeklinde basit evlât edinmenin hüküm ve sonuçlarını kabul ediyorsa ve evlât edinmenin hüküm ve sonuçları Türk hukukuna tabi olmak şartı ile evlât edinme kararı tanınmalıdır (Hukuk politikası açısından işleme geçerlilik kazandırmak amacı ile, basit evlât edinme rejiminin kabul edildiği Brezilya'dan alınan evlât edinme kararı, tam evlât edinme rejiminin kabul edildiği Fransa'da, tam evlât edinme olarak tanınmıştır (GAUDEMET-TALLON Helene, Le droit français de l'adoption internationale, Rec. Int. Dr. Comq. 1990, s. 587; HOHLERNEIN Eva Maria, Internationale Adoption und Kindeswohl, Baden Baden 1991, s. 125).